

Бердянський державний педагогічний університет

Кафедра соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
доц. Мельнікова Ю. О.

“30” серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Екстремальна журналістика

Спеціальність 061 Журналістика

Освітньо-професійна програма «Журналістика»

Факультет філології та соціальних комунікацій

Бердянськ, 2019

Освітньо-професійної програми «Журналістика»

Розробник: кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент Носко А. М

Робочу програму погоджено проектною групою освітньо-професійної програми «Журналістика» та схвалено на засіданні кафедри соціальних комунікацій

від «30» серпня 2019 року (протокол № 2)

Завідувач кафедри соціальних комунікацій (Мельнікова Ю. О.)

Гарант освітньої програми (Мельнікова Ю. О.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>06 Журналістика</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>061 Журналістика</u> (шифр і назва)	За вибором студента	
Модулів – 3	Освітньо-професійна програма: <u>«Журналістика»</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
Мова навчання: українська		6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		18 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		54 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	-
		Вид контролю:	
		залік	залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 40% / 60%

для заочної форми навчання – 10% / 90%

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни Екстремальна журналістика є засвоєння принципів поведінки журналіста в екстремальних ситуаціях, переважно в зоні бойових дій.

Основними завданнями вивчення дисципліни Екстремальна журналістика є:

- з'ясувати обсяг поняття «екстремальна журналістика»
- ознайомитися із контекстом збройного конфлікту в Україні
- опрацювати термінологічний словник збройного конфлікту у розрізі міжнародного гуманітарного права, що мають використовувати у матеріалах журналісти
- дізнатися про специфіку підготовки журналіста до роботи в небезпечних умовах, зокрема психологічної підготовки
- засвоїти специфіку дотримання журналістських стандартів під час підготовки журналістських матеріалів на військову тематику
- ознайомитися із правилами спілкування з військовими, а також людьми, що пережили травму
- розглянути конкретні приклади журналістської роботи у зонах конфлікту, вивчити досвід українських військових журналістів.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетентності*	Результати навчання
1.	Загальні	ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ПРЗ 2. Знає професійні стандарти, етичні та правові норми, що регулюють функціонування ЗМК та журналістську діяльність в Україні. ПРУ 3. Здатний дотримуватись професійних стандартів, етичних та правових норм, забезпечуючи суспільство різнобічною, оперативною, повною і правдивою інформацією. Уміє діяти соціально відповідально.

2.	Фахові	СК 13. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.	ПРЗ 8. Знає джерела журналістської інформації та принципи роботи із ними. ПРЗ 9. Знає методи пошуку інформації для підготовки журналістських матеріалів. ПРЗ 10. Знає способи верифікації отриманої інформації для підготовки журналістських матеріалів. ПРА 3. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює, несе відповідальність за результати власної професійної діяльності.
----	--------	--	--

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність екстремальної журналістики

Тема 1. Збройний конфлікт в Україні та його правове регулювання

Тема 2. Конфліктно-чутливі групи та їх правовий статус

Тема 3. Безпека журналіста під час роботи у екстремальних умовах, зоні конфлікту та висвітленні бойових дій

Змістовий модуль 2. Журналістські стандарти та етика в умовах війни

Тема 4. Роль ЗМІ у поширенні життєво важливої гуманітарної інформації

Тема 5. Мова ворожнечі і стереотипізація у ЗМІ. Стандарти в умовах війни

Тема 6. Термінологія міжнародного гуманітарного права

Змістовий модуль 3. Психологічна підготовка журналіста та особливості висвітлення збройного конфлікту

Тема 7. Психологія інтерв'ю. Як розмовляти з людьми, що пережили травму

Тема 8. Як вберегти аудиторію від травматизації. Про смерть та жорстокість в кадрі

Тема 9. Психологічна самопідготовка журналіста

Тема 10. Синдром вигорання. Як зберегти себе, висвітлюючи збройний конфлікт

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Сутність екстремальної журналістики												
Тема 1. Збройний конфлікт в Україні та його правове регулювання	10	2	2			6	10	-	-			10
Тема 2. Конфліктно-чутливі групи та їх правовий статус	10	2	2			6	10	-	-			10
Тема 3. Безпека журналіста під час роботи у екстремальних умовах, зоні конфлікту та	10	2	2			6	10	2	-			8

висвітленні бойових дій												
Разом за змістовим модулем 1	30	6	6				18	30	2	-		28
Змістовий модуль 2. Журналістські стандарти та етика в умовах війни												
Тема 4. Роль ЗМІ у поширенні життєво важливої гуманітарної інформації	8	2	-				6	8	-	-		8
Тема 5. Мова ворожнечі і стереотипізація у ЗМІ. Стандарти в умовах війни	10	-	4				6	10	-	-		8
Тема 6. Термінологія міжнародного гуманітарного права	12	4	2				6	12	2	-		12
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6				18	30	2	-		28
Змістовий модуль 3. Психологічна підготовка журналіста та особливості висвітлення збройного конфлікту												
Тема 7. Психологія інтерв'ю. Як розмовляти з людьми, що пережили травму	10	2	2				6	10		-		10
Тема 8. Етика висвітлення збройних конфліктів	10	2	2				6	10		2		8
Тема 9. Психологічна самопідготовка журналіста	6	2	-				4	6		-		6
Тема 10. Синдром вигорання. Як зберегти себе, висвітлюючи збройний конфлікт	4	-	2				2	4		2		2
Разом за змістовим модулем 3	30	6	6				18	30	-	4		26
Усього годин:	90	18	18				54	90	4	4		82

4. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Збройний конфлікт в Україні: контекст	2	
2.	Внутрішньо переміщені особи, зниклі безвісті, інші конфліктно-чутливі групи та їх правовий статус	2	
3.	Правила роботи журналіста в екстремальних умовах	2	2
4.	Роль ЗМІ у поширенні життєво важливої гуманітарної інформації	2	
5.	Збройний конфлікт в термінах: путівник для українських журналістів	4	2
6.	Психологія інтерв'ю	2	
7.	Етичні аспекти роботи журналіста в екстремальних умовах	2	
8.	Психологічна самопідготовка журналіста	2	
	Разом:	18	4

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Збройний конфлікт у розрізі міжнародного та українського законодавства	2	
2.	Робота журналіста з групами, що постраждали внаслідок конфлікту. Гуманітарні комунікації	2	
3.	Журналіст-міжнародник у зоні конфлікту: вимоги до підготовки, умови перебування, захист журналістів	2	
4.	Мова ворожнечі і стереотипізація у ЗМІ. Стандарти в умовах війни	4	
5.	Міжнародне гуманітарне право в роботі журналіста	2	
6.	Підготовка інтерв'ю з людьми, що пережили травму	2	
7.	Особливості висвітлення конфліктів у матеріалах журналістів	2	2
8.	Психологічний самозахист журналіста. Синдром вигорання	2	2
	Разом:	18	4

6. Теми лабораторних занять

Не передбачені навчальним планом

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Тема 1. Збройний конфлікт в Україні та його правове регулювання	6	10
2.	Тема 2. Конфліктно-чутливі групи та їх правовий статус	6	10
3.	Тема 3. Безпека журналіста під час роботи у екстремальних умовах, зоні конфлікту та висвітленні бойових дій	6	8
4.	Тема 4. Роль ЗМІ у поширенні життєво важливої гуманітарної інформації	6	8
5.	Тема 5. Мова ворожнечі і стереотипізація у ЗМІ. Стандарти в умовах війни	6	8
6.	Тема 6. Термінологія міжнародного гуманітарного права	6	12
7.	Тема 7. Психологія інтерв'ю. Як розмовляти з людьми, що пережили травму	6	10
8.	Тема 8. Етика висвітлення збройних конфліктів	6	8
9.	Тема 9. Психологічна самопідготовка журналіста	4	6
10.	Тема 10. Синдром вигорання. Як зберегти себе, висвітлюючи збройний конфлікт	2	2
	Разом:	54	82

8. Методи навчання

Лекція, пояснення, дискусія, практичні завдання, презентації, самостійна робота студентів із джерелами.

9. Засоби оцінювання

Усне опитування, залік

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, проміжний модульний контроль та самостійна робота										Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Усна відповідь на практичному – 5 балів

Виконання завдань до практичного – 5 балів

Підготовка презентації – 5 балів

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
78-89	B	добре	
65-77	C		
58-64	D	задовільно	
50-57	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Тексти лекцій, плани практичних, завдання самостійної роботи, залік.

12. Рекомендована література

Базова:

1. АБВ. Збройний конфлікт в термінах (Путівник для України) / Д. Дуцик, В. Черниш, В. Вороніна, Н. Рюче, І. Мороз, О. Паперняк, І. Калупаха ; Київ: Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, 2019. 90 с.
2. Гнатівський М. М. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів /М. М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. 2-ге вид., доповн. Одеса : Фенікс, 2015. 92 с.
3. Екстремальна журналістика: кодекс честі. Частина І. URL: <https://h.ua/story/19432/>
4. Екстремальна журналістика: кодекс честі. Частина ІІ. URL: <https://h.ua/story/19433/?id=19432%22>
5. Збройний конфлікт в Україні: військова підтримка незаконних збройних формувань «ДНР» та «ЛНР» з боку Російської Федерації / О. Гарбар, А. Конопкін, О. Кореньков, С. Мовчан, За ред.: О. Павліченко, О. Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. К., 2018. 40 с.
6. Князев А. А. Журналистика конфликта : пособие [Електронний ресурс] / А. А. Князев. Бишкек, 2001. 62 с. URL : <http://evartist.narod.ru/text3/10.htm>
7. Нетребя М. М., Непомняща К. А. Работа журналиста в экстремальных ситуациях. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 2016 р., № 1 (25) С. 9397. URL: file:///C:/Users/%D0%96%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82/Desktop/drsk_2016_1_19.pdf
8. Рихтер А. Г. Международные стандарты и зарубежная практика регулирования журналистики : учебное пособие. Издание ЮНЕСКО. М., 2011. 360 с
9. Як викладати журналістику конфлікту. Посібник для викладачів факультетів журналістики / Загальна редакція Дуцик Д.Р., К.: ГО «Український інститут медіа та комунікації», 2019. 112 с.

Допоміжна:

1. Батлер Джудіт. Фрейми війни. Чиї життя оплакують? – К.: «Медуза», 2016
2. Березовець Тарас. Анексія: Острів Крим. Хроніки «гібридної війни». – К.: Брайт Стар Паблішинг, 2015
3. Віхров Максим. Дикий Схід. – К.: «Темпора», 2018
4. Вокер Нікі. Чому виникають конфлікти. Причини. Етапи. Розв'язання. Наслідки. – Харків: Віват, 2018
5. Група «Информационное сопротивление». Вторжение в Украину: Хроника российской агрессии. – К.: Брайт Стар Паблішинг, 2016
6. Гурецький Войцех. Абхазія. – К.: «Темпора», 2018

7. Каліновська Ольга, Криштопа Олег, Назаренко Євген, Трохимчук Валентин, Феденко Дарина. Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніки АТО. – Харків: «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015
8. Катастрофа і тріумф. Історії українських Героїв / За заг. ред. Л.Івшиної. – К.: ТОВ «Українська прес-груп», 2015
9. Кузьо Тарас. Війна проти Путіна. Революція, націоналізм і криміналітет. – К.: Дух і Літера, 2018
10. Кулеба Дмитро. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. – К.: Книголав, 2019
11. Куромія Гіроакі. Свобода і терор у Донбасі. Українсько-російське прикордоння, 1870-1990-і роки. – К.: «Основи», 2002
12. Куромія Хіроакі. Зрозуміти Донбас. – К.: Дух і Літера, 2015
13. Ладерак Джон Пол. Розбудова миру. Стале примирення в розділених суспільствах. – К.: Дух і Літера, 2019
14. Лойко Сергій. Аеропорт. – К.: Брайт Стар Паблішинг, 2015
15. Луканов Юрій. Пресувальна машина: як Росія знищувала свободу слова в Криму/ Ю.Луканов; ред.. Т.Печончик; Центр інформації про права людини. – К.: КБЦ, 2018
16. Магда Євген. Гібридна війна : вижити і перемогти. – Х.: Віват, 2015
17. Почепцов Георгій. Сенси і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2016
18. Почепцов Георгій. Сучасні інформаційні війни. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015
19. Райтшустер Борис. Путінократія. Людина влади та її система. – Харків: Віват, 2015
20. Тейлор Пітер. Розмови з терористами. Моя подорож від ІРА до Аль-Каїди. – К.: «Темпора», 2014
21. Херпен М.Х.Ван. Війни Путіна. Чечня, Грузія, Україна: незасвоєні уроки минулого. – Харків.: Віват, 2015
22. Цаплійенко Андрій. Книга змін. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ
2. Інститут демократії імені Пилипа Орлика. URL : <http://idpo.org.ua/>
3. Медіатека кафедри соціальних комунікацій
4. Медіатека факультету філології та соціальних комунікацій (56208)
5. Незалежна медійна рада. URL : <https://mediarada.org.ua/>
6. Центр демократії та верховенства права. URL : <https://cedem.org.ua/who-we-are/>

Художня та художньо-публіцистична література

1. АД 242. Історія мужності, братерства та самопожертви. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015
2. Брест Мартин. Пехота. – К., ДІПА, 2017
3. Голос війни: Історії ветеранів. Збірка оповідань. – ГО «Інтерньюз-Україна», 2018.
4. Гончарова Єлизавета. Десять поруч війна. – К.: Темпора, 2017
5. Гуменюк Борис. 100 новел про війну. – К.: ДІПА, 2018
6. Жадан Сергій. Інтернат. – Чернівці, «Видавництво 21», 2017
23. Ілюха Юлія. Східний синдром. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019
7. Кирилюк Ольга. Іду на мир. – Харків: Фоліо, 2018
8. Орел Ігор. Хроніка одного батальйону. – Харків: Фоліо, 2016
9. Положий Євген. Іловайськ. – Харків: Фоліо, 2017
10. Положий Євген. 5 секунд, 5 днів. – К.: Нора-Друк, 2016
11. Пузік Валерій. Моноліт. – К.: ДІПА, 2018
12. Рафасенко Володимир. Довгі часи. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2017
13. Сенцов Олег. Життя. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2019
14. Сенцов Олег. Маркетер. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2019
15. Стяжкина Елена. Розка. – Харків: Фоліо, 2018
16. Чех Артем. Точка нуля. – Х.: Віват, 2017
17. Тамара Горіха Зерня. Доця. – К.: Білка, 2019
18. Якушев Влад. Карателі. – К.: ДІПА, 2018

Фільми:

1. «Війна химер». Реж. Анастасія та Марія Старожицькі. 2017.
2. «Віддалений гавкіт собак». Реж. Сімон Леренг Вільмонт (Данія, Швеція, Фінляндія). 2017.
3. «Відлуння». Реж. Олександр Шкрабак, 2016
4. «Добровольці Божої чоти». Реж. Леонід Кантер, Іван Ясній. 2015.
5. «Донбас». Реж. Сергій Лозниця (Україна, Німеччина, Франція, Нідерланди, Румунія). 2018.
6. «Етапом через пів-Землі: історія ув'язнення Сенцова і Кольченка». Фільм «Громадського». Авторки фільму: Ангеліна Карякіна, Наталія Гуменюк, Анна Цигима, Наталія Каплан. 2018
7. «Іловайськ 2014. Батальйон “Донбас”». Реж. Іван Тимченко (за сценарієм Михайла Бриниха). 2019
8. «Іловайськ. Лицарі неба». Реж. Катерина Стрельченко. 2019
9. «Іній». Реж. Шарунас Бартас (Литва, Франція, Україна, Польща). 2017
10. «Керченські бранці». Фільм «Громадського» про українських моряків, авторка – журналістка Вікторія Рошина. 2019
11. «Кіборги». Ахтем Сеїтаблаєв. 2017

12. «Міф». Реж. Леонід Кантер та Іван Ясній. 2018
13. «Мир и война» (у двох частинах). Проект ICTV. 2018
14. «Позивний "Бандерас"». Реж. Заза Буадзе. 2018
15. «Рейд. Сила нескорених». Сценарист Олексій Гончарук. 2015.
16. «Родина справа». Реж. Валерій Балаян. 2019
17. «Січ». Фільм Радіо Свобода. Авторка та режисера Ірина Штогрін. 2017
18. «Явних проявів не має». Реж. Аліна Горлова. 2018

Публікації в онлайн-ЗМІ:

1. «Донбас. Реалії». Проект Радіо Свобода. URL : <https://www.radiosvoboda.org/p/4986.html>
2. «Крим. Реалії». Проект радіо Свобода. URL : <https://ua.krymr.com/>
3. Миняйло Наталия. Бизнес воинов. Проект Delo.ua. URL : <https://delo.ua/special/biznes-voinov/?fbclid=IwARliGDqamMyIaRNz9ITvPrWWNGXvDbWkpG0zUq4U17a5gYSqTZ9pgPyK98o>
4. Стандарти і етика журналістів в умовах конфлікту і кризових ситуацій. Рекомендації. – MediaSapiens, 19 грудня 2014 р. URL : https://ms.detector.media/ethics/standards/standarti_i_etika_zhurnalistiki_v_umovakh_konfliktu_ta_krizovikh_situatsiy/
5. Толокольнікова Катерина. Четвірка на «Інфініті». Як склалася доля журналістів, які побували в «Іловайському котлі». Частина перша. – «Детектор медіа», 28 серпня 2017 р. URL : <https://detector.media/community/article/129315/2017-08-28-chetvirka-na-infiniti-yak-sklalasya-dolya-zhurnalistiv-yaki-pobuvali-v-ilovaiskomu-kotli-chastina-persha/>
6. Толокольнікова Катерина. Трійця на «Ланосі». Про журналістів, які побували в «Іловайському котлі». Частина друга. «Детектор медіа», 29 серпня 2017 р. URL : <https://detector.media/community/article/129347/2017-08-29-triitsya-na-lanosi-pro-zhurnalistiv-yaki-pobuvali-v-ilovaiskomu-kotli-chastina-druga/>
7. Топ-15 найпопулярніших новин і статей про медіаграмотність, маніпуляції, пропаганду. MediaSapiens, 31 грудня 2018 р. URL : https://ms.detector.media/ethics/standards/top15_naipopulyarnishikh_novin_i_statyy_pro_mediagramotnist_manipulyatsii_propagandu/